

การเพิ่มมูลค่าสินค้าเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนของกลุ่มเพาะเห็ดบ้าน
โพธิ์ชัย หมู่ 4 ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

**Increasing Value of Goods for Sustainable Economic Development of Community
of Mushroom Growing Group at Baan Phoe Chai, Phoe Chai Sub-District, Wapee
Pathum District, Mahasarakham Province**

แก้วมณี อุทิรัมย์และคณะ

อาจารย์สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

E-mail : Kaewmanee_acc20@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม เพื่อศึกษาสินค้าและมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม และเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกกลุ่มเพาะเห็ดหมู่ที่ 4 บ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 14 คน โดยกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีอาชีพอย่างชัดเจน และมีความต้องการในการพัฒนาอาชีพของตนเองอย่างชัดเจน โดยใช้โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชน การประกอบอาชีพ การสร้างการมีส่วนร่วม และกระบวนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างทีมนักวิจัยและชุมชน

ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาบริบทของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มเพาะเห็ดหมู่ที่ 4 บ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 14 คน ทางกลุ่มแม่บ้านเพาะปลูกเห็ดนางฟ้า โดยมีการจัดตารางเวรในการดูแลเห็ด ชุมชนประสบปัญหาของสินค้าคือ เห็ดนางฟ้ามีราคาค่อนข้างต่ำ หรือการนำไปขายที่ตลาดในจำนวนมากๆ กลับโดนพ่อค้าคนกลางในการกดราคาให้กิโลกรัมละ 40 บาท การศึกษาสินค้าและมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ทางชุมชนจึงมีความต้องการนำเห็ดนางฟ้ามาเพิ่มมูลค่าให้มากขึ้นกว่าการขายเห็ดสด ลดปัญหาพ่อค้าคนกลางได้ระดับหนึ่ง การศึกษาการเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม สรุปได้ว่า สินค้าที่ต้องการนำมาทำการเพิ่มมูลค่าสินค้าเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านโพธิ์ชัย คือ เห็ดนางฟ้าชุมชนหาแนวทางในการ

ค้นหากระบวนการเพิ่มมูลค่าสินค้าร่วมกัน โดยใช้วิธีการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านว่าต้องการเพิ่มมูลค่าของเห็ดนางฟ้า คือกระบวนการแปรรูปที่ชุมชนเห็นตรงกันว่า สามารถร่วมกันทำได้และเป็นมติของกลุ่มแม่บ้านเพาะเห็ดคือ การทำลูกชิ้น การทำหมยอ และการทำแหนมเห็ด ซึ่งสามารถเก็บรักษาไว้ หรือสามารถเก็บไว้ทานได้นาน สามารถทำแล้วนำมาขายได้ตามร้านค้า และตามเทศกาลที่ทางจังหวัดจัดกิจกรรมขึ้นมา ผลจากกระบวนการทดลองปฏิบัติการโดยการใช้วิธีที่ค้นพบมาเพิ่มมูลค่าสินค้ากลุ่มเพาะเห็ดของชุมชน สิ่งที่ได้มา คือ แหนมเห็ด และลูกชิ้น ที่ได้ บรรจุในถุงพลาสติกใส เพื่อทำการขายในราคาถุงละ 20 บาท บรรจุด้วยแหนมเห็ดจำนวน 4 ชิ้น ถึงใส่ถุงพลาสติกใส พบว่า ยังขาดความสวยงาม ไม่น่าดึงดูด ทางคณะผู้วิจัยได้ ติดต่อ อาจารย์ชินานาง ในสาขาวิชาศิลปะ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ได้ทำการออกแบบสติ๊กเกอร์เพื่อนำมาติดบรรจุภัณฑ์ เพื่อความสวยงามและน่าสนใจของสินค้ามากยิ่งขึ้น ผลที่ได้คือ สินค้ามีความน่าเชื่อถือ และสินค้าสามารถจำหน่ายได้ง่าย และตรงตามความต้องการของคนในชุมชน เช่น อบต. และร้านค้าชุมชน

คำสำคัญ : การเพิ่มมูลค่า พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ชุมชน และกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the context, to study the goods and its value, and to increase the value of goods of mushroom growing group at Bann Phoe Chai, Phoe Chai Sub-district, Wapee Pathum District, Mahasarakham Province. The target population of this study was the members of mushroom growing group at Bann Phoe Chai, Phoe Chai Sub-district, Wapee Pathum District, Mahasarakham Province. There were 14 members selected as the subjects of the study with purpose sampling because they are really mushroom farmers and explicitly intend to develop their own profession. The data were collected through the information collection about community context, occupation, the building up of participatory, and the cooperation of operation process between the researchers and community members.

The result revealed that, the study of the context of Bann Phoe Chai Mushroom Growing Group, Phoe Chai Sub-district, Wapee Pathum District, Mahasarakham Province, from the fundamental information survey, there are 14 members of the group. The housewife group grows Sarjor-caju mushroom by setting timetable for each member to take care of it. Also, the community faced the problems that the selling price of fresh mushroom was always quite cheap,

or when they took a lot of mushroom to sell at the marketplace, they were forced from the middleman to sell at 40 baht a kilogram. The findings from the study of goods and its value, it showed the community needed to increase more value to their mushroom rather than selling it as fresh mushroom because it can help to decrease some problems caused from middleman. From the study of increasing value to the goods, it could be concluded that the goods needed to increase in value for sustainable economic development of Bann Phoe Chai was Sarjor-caju Mushroom. The community have worked together to find the way for increasing value of the goods through the discussion of housewife group; that is, the increasing value of Sarjor-caju mushroom processing which every member was majorly agreed that it could be done together. The resolution of housewife group for increasing the value of the mushroom was the processing for meatball, mushroom sausage, preserving mushroom because these processing food can be kept for a long time. Also, the food processed from mushroom can be taken to sell at any stores or on any festival held by the province. The products obtained from the experiment in increasing the value of goods were preserving mushroom and mushroom meatball packed in a clear plastic bag with 4 pieces for selling 20 baht a pack. However, the container used was not beautiful and attractive. Therefore, the researchers have approached Miss Chinanang Sawasram, a lecturer of Computer Arts Program, Buriram Rajabhat University, to design the stickers to attach on the container for more beautiful and attractive. As a result, the products look believable, are sold more easily, and serve the needs of the community like sub-district administrative organization and community store.

Keywords : Increasing Value, Sustainable Economic Development of Community, Community, Bann Phoe Chai Mushroom Growing Group

1. บทนำ

การพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมา แม้ว่าภาคเกษตรจะมีบทบาทสำคัญทั้งในมิติของการผลิตที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ในด้านอาหารและเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้แก่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ รวมถึงเป็นฐานการผลิตที่สนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อการค้าและการส่งออก สำหรับการผลิตและบริการอื่นๆ แต่ความเข้มแข็งและความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรกลับมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียนที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของเกษตรกร

รายย่อย แนวทางการพัฒนาในระยะต่อไปจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยส่งเสริมที่สามารถสนับสนุนการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อลดผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับภาคการเกษตร และความมั่นคงทางด้านอาหารและพลังงานชีวภาพของประเทศ อาทิเช่น พัฒนาองค์ความรู้และการส่งเสริมระบบเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น (คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) อย่างไรก็ตาม แม้ปัจจุบันภาครัฐจะมีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนการผลิตของชุมชนในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทาง เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนและสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างงาน สร้างรายได้ด้วยการนำภูมิปัญญาชาวบ้านและทรัพยากรในท้องถิ่นมาพัฒนาสถานเข้าสู่กระบวนการเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าของชุมชน (ลักษณะพรโรจน์พิทักษ์กุล, 2555) ซึ่งการพัฒนามูลค่าของสินค้าของชุมชนดังกล่าว ถือเป็น การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อชุมชนให้สามารถสร้างอาชีพและรายได้ให้กับประชาชนได้อย่างยั่งยืน

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มเพาะเห็ดหมูที่ 4 บ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 14 คน โดยมีลักษณะในการดำเนินการคือเป็นการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านที่มีการรวมตัวกันในช่วงที่ว่างจากการทำการเกษตรได้มาปลูกเห็ดเพื่อสร้างรายได้อีกช่องทางหนึ่ง ซึ่งเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเห็นผลสำเร็จของงาน โดยเริ่มก่อตั้งเมื่อ 4-5 ปีก่อน โดยเริ่มจากการปลูกเห็ดฟาง แต่ด้วยอุณหภูมิและสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย ทำให้ได้ผลผลิตน้อยกว่าที่ลงทุน หรือที่เรียกว่าไม่คุ้มทุนนั่นเอง ทางกลุ่มแม่บ้านจึงหันมาเพาะปลูกเห็ดนางฟ้าที่ดูแลงานกว่า โดยมีการจัดตารางเวรในการดูแลเห็ด วันละ 2 คน มีหน้าที่รดน้ำดูแล และเก็บเห็ดขาย ทางกลุ่มเพาะเห็ดได้รับเงินทุนจาก อบต. โพธิ์ชัย มาเป็นทุนในการริเริ่ม จนสามารถขายเห็ดนางฟ้าจนเกิดผลกำไร และนำมาปันส่วนให้กับสมาชิก ปีละ 3,000-4,000 บาท ต่อคน นับว่าเป็นอาชีพที่น่าสนใจ

สำหรับการลงพื้นที่ในการพูดคุยระหว่างชุมชนและกลุ่มของทีมนักวิจัย จะสังเกตได้ว่าพบปัญหาของสินค้า คือ เห็ดนางฟ้ามีราคาซื้อขายต่ำ หรือการนำไปขายที่ตลาดในจำนวนมากๆ กลับโดนพ่อค้าคนกลางในการกดราคาให้กิโลกรัมละ 40 บาท ทำให้สมาชิกกลุ่มเพาะเห็ดมีผลกำไรที่น้อยกว่าที่ควรจะได้ ทางสมาชิกกลุ่มเพาะเห็ดจึงได้เสนอแนวทางในการแก้ปัญหาของตนเอง โดยทางกลุ่มนั้นต้องการที่จะเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าของตนเอง โดยใช้วิธีการแปรรูปเห็ดนางฟ้า ให้ได้ราคาที่สูงกว่าการขายเป็นเห็ดดอก ทางประธานกลุ่มก็ได้เสนอว่า ต้องการปลูกเห็ดที่มีความหลากหลายชนิดให้ตรงตามฤดูกาล เช่น เห็ดขอนขาวปลูกในฤดูร้อนจะได้ผลผลิตมาก และราคาดี เป็นการสร้างรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นของสมาชิก ซึ่งทางกลุ่มสมาชิกนั้นเป็นกลุ่มที่มีความสามัคคีในการเพาะเห็ด และให้ความร่วมมือกับนักวิจัยเป็นอย่างดี ส่งผลให้กระบวนการทำงานของโครงการนี้เป็นไปอย่างราบรื่น

ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน รวมทั้งสามารถพัฒนาและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าของชุมชนได้ อันจะส่งผลต่อการสร้างอาชีพและรายได้ที่มั่นคง คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาการเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งผลที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการวิจัยนี้คือ สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มสมาชิก จนมีรายได้เสริมจากการสร้างอาชีพ และสามารถเป็นต้นแบบให้กับหมู่บ้านอื่นๆ ในเขตตำบลโพธิ์ชัย อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลด้านการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ยุทธศาสตร์ข้อที่ 3 ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน ข้อย่อยที่ 3.3 การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิต

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1 เพื่อศึกษาบริบทของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม

2.2 เพื่อศึกษาสินค้าและมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม

2.3 เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะเตรียมการ ระยะเก็บรวบรวมข้อมูลของบริบทชุมชน ระยะปฏิบัติการ และระยะสรุปผล/ประเมินผลการศึกษา โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ระยะเตรียมการ

ขั้นตอนการเตรียมการด้านทีมวิจัย (นักวิจัยสถาบัน นักวิจัยในพื้นที่ ผู้ประสานงาน และนักศึกษาที่ร่วมวิจัย) เตรียมพื้นที่เป้าหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจโครงการแก่ชุมชน และวางแผนการดำเนินโครงการร่วมกับชุมชน

1.1 การเตรียมทีมวิจัย

1.2 เตรียมพื้นที่ และเตรียมกลุ่มเป้าหมาย เพื่อแสวงหาผู้เข้าร่วมโครงการระดับชุมชน และหน่วยงานทั้งภาครัฐ

1.3 ประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจโครงการกับกลุ่มชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) คณะกรรมการหมู่บ้าน พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนผู้สนใจเข้าร่วมโครงการ พร้อมทั้งค้นหาอาสาสมัครนักวิจัยชุมชน

1.4 วางแผนการดำเนินโครงการร่วมกับชุมชนกลุ่มเป้าหมายเพื่อแสวงหาความร่วมมือในการดำเนินงานวิจัยปรับแนวคิดในส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มมูลค่าสินค้าเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนของกลุ่มเพาะเห็ด บ้านโพธิ์ชัย หมู่ 4 ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ในระยะเตรียมการนี้ เป็นการดำเนินการตามกระบวนการที่กำหนด ประกอบด้วย การใช้กลไกของชุมชนในการแก้ไขปัญหา โดยการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มแม่บ้านบ้านโพธิ์ชัย หมู่ที่ 5 และผู้สนใจในชุมชนเป็นต้น

ระยะที่ 2 ระยะเก็บรวบรวมข้อมูลของบริบทชุมชน

ในระยะเก็บรวบรวมข้อมูลของบริบทชุมชน คณะผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงแบ่งระยะการเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม คณะผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1 ศึกษาบริบทของของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม เช่น การประกอบอาชีพ การทำอาชีพเสริมในช่วงที่ว่างจะการทำงาน ศึกษาทักษะในการจัดทำอาชีพเสริม ศึกษารูปแบบของผลผลิตที่เหมาะสมในการเพิ่มมูลค่าสินค้าเป็นต้น โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ระดับบุคคล และใช้สนทนากลุ่ม ซึ่งทีมวิจัยจะร่วมกันคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่จะไปสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอข้อมูลให้สมาชิกกลุ่มรับรู้ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล พร้อมทั้งค้นหาแนวทางการสร้างสินค้าทางการเกษตรของชุมชน

2.2 ทีมวิจัยร่วมกับชุมชนทำการสรุป สังเคราะห์และวิเคราะห์ และคืนข้อมูลให้กับชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ระยะที่ 3 ระยะปฏิบัติการ

ในระยะปฏิบัติการ คณะผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงแบ่งระยะการเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสินค้าและมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม คณะผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.1 สํารวจสินค้าของชุมชนกลุ่มเพาะเห็ด และวิเคราะห์ผลการสำรวจสินค้าของชุมชนกลุ่มเพาะเห็ด บ้านโพธิ์ชัย หมู่ 4 ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นการศึกษาแบบเสวนากลุ่ม การจัดเวทีกลุ่มสมาชิก การปรึกษาหารือ การค้นหาข้อมูลสินค้าของชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดผลิตภัณฑ์หรือสินค้าในชุมชน โดยใช้วิธีการจัดหมวดหมู่ เรียบเรียงวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอข้อมูลให้ชุมชนรับรู้ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

3.2 สรุปผลการสำรวจสินค้าของชุมชนที่มีความเหมาะสมที่จะนำไปสร้างเป็นสินค้าน่วมกันกับชุมชนบ้านโพธิ์ชัย องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม และผู้สนใจในชุมชน เป็นต้น

ในระยะปฏิบัติการเป็นการศึกษาสินค้าและมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ในการหาผลิตภัณฑ์ให้กับชุมชน เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากชุมชนที่สามารถสร้างเป็นสินค้าเพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ตลอดจนสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม และผู้สนใจในชุมชน เป็นต้น เพื่อสร้างกลไกในการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาการเพิ่มมูลค่าสินค้าของของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม คณะผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.3 นักวิจัยร่วมกับชุมชนประชุมหารือเกี่ยวกับกระบวนการสร้างเพิ่มมูลค่าสินค้าและ สรุปผลเกี่ยวกับกระบวนการสร้างการเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

3.4 ทดลองปฏิบัติการ โดยการใช้ที่ค้นพบมาเพิ่มมูลค่าสินค้าน่วมกันของกลุ่มเพาะเห็ดของชุมชนมาใช้กับสินค้าของชุมชน เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่สามารถนำไปสร้างเป็นอาชีพและรายได้ให้กับคนในชุมชนได้อย่างยั่งยืนและมั่นคง

3.5 ทีมวิจัยร่วมกับชุมชนสรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์ และกินข้อมูลกระบวนการสร้างการเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ในระยะปฏิบัติการนี้เป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้เกิดอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ตลอดจนสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ได้แก่ องค์การบริหาร

ส่วนตำบลโพธิ์ชัย อำเภอกวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม และผู้สนใจในชุมชนเป็นต้น เพื่อสร้าง
กลไกการพัฒนาสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย

ระยะที่ 4 ระยะสรุปผล/ประเมินผลการศึกษา

4.1 ถอดบทเรียนภาพรวมการดำเนินงานของ โครงการวิจัย (Retrospect) เพื่อ
กำหนดทิศทางการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในอนาคต

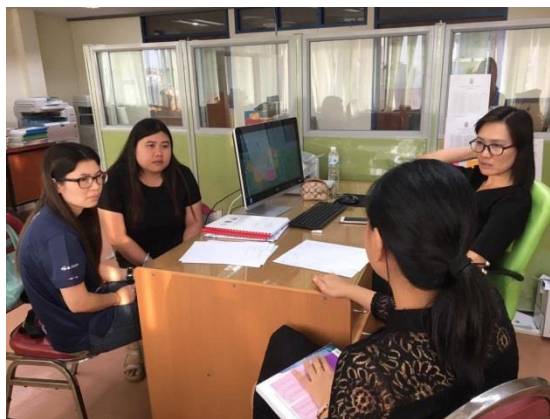
4.2 วิเคราะห์ผล สรุปผล และจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

4. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเพิ่มมูลค่าสินค้าเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนของกลุ่มเพาะ
เห็ดบ้านโพธิ์ชัย หมู่ 4 ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอกวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการ
4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะเตรียมการ และระยะที่ 2 ระยะเก็บรวบรวมข้อมูลของบริบทชุมชน

- เป็นการประชุมทีมวิจัยในการทำงาน ประชุมทีมก่อนการทำงาน เพื่อวาง
แผนการดำเนินงานแต่ละครั้ง และหลังการดำเนินงานเพื่อรวบรวมผลการดำเนินงาน ปัญหา อุป
สรรค และแนวทางแก้ไข

รูปภาพที่ 1 การประชุมวางแผนการดำเนินงาน

- เตรียมพื้นที่ และเตรียมกลุ่มเป้าหมาย เพื่อแสวงหาผู้เข้าร่วม โครงการระดับชุมชน
และหน่วยงานทั้งภาครัฐ

วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2560 นักวิจัยได้มีการลงไปพื้นที่เพื่อดำเนินการติดต่อประสานงาน
กับเจ้าหน้าที่ อบต.โพธิ์ชัย โดยประสานงานกับคุณสมเจตน์ รอดคง ผู้ประสานงานขององค์การ
บริหารส่วนตำบลโพธิ์ชัย โดยได้มีการพูดคุยถึงสถานที่ที่จะใช้ในการประชุมชี้แจงเพื่อทำ

ความเข้าใจโครงการแก่ชุมชน นอกจากนั้นคุณสมเจตน์ รอดคง ได้พานักวิจัยลงไปชุมชนบ้านโพธิ์ชัย เพื่อประสานงานกับกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย โดยนักวิจัยได้ไปพบประธานกลุ่มคือ นางสุภาพร ชื้อกลิ่นฟ้า และนางอนงค์ ภูวงส์ ตัวแทนกลุ่มเพาะเห็ด หมู่ 4 บ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอลำปุม จังหวัดมหาสารคาม

รูปภาพที่ 2 การลงพื้นที่ในการเตรียมพื้นที่ และเตรียมกลุ่มเป้าหมาย

- ประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจโครงการกับกลุ่มชุมชน ในวันเสาร์ที่ 25 กุมภาพันธ์ 2560 นักวิจัยได้มีการลงพื้นที่ประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจโครงการแก่ชุมชน โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย นักวิจัย ผู้แทน อบต. และผู้แทนชุมชนที่มีความสนใจ โดยทีมนักวิจัยได้มีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย กระบวนการ และกิจกรรมในการขับเคลื่อนงานวิจัย เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่โครงการวิจัยได้ตั้งไว้ ผลที่ได้คือ ชุมชนมีความเข้าใจและมีความสนใจในการเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก พร้อมทั้งเสนอแนวทางการทำกิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการเพิ่มมูลค่าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอลำปุม จังหวัดมหาสารคามอีกด้วย

รูปภาพที่ 3 การประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการวิจัย

ระยะที่ 2 ระยะเก็บรวบรวมข้อมูลของบริบทชุมชน

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาบริบทของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย หมู่ 4 ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม

ในระยะเก็บรวบรวมข้อมูลของบริบทชุมชน คณะผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงแบ่งระยะการเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาบริบทของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย หมู่ 4 ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกในระดับบุคคล และใช้สนทนากลุ่ม ซึ่งทีมวิจัยจะร่วมกันคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่จะไปสัมภาษณ์ และจัดกลุ่มเสวนาย่อย

วันที่ 29 - 30 เมษายน 2560 ณ ชุมชนบ้านโพธิ์ชัย นักวิจัยได้ร่วมกันศึกษาบริบทของกลุ่ม และชุมชน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกในระดับบุคคล โดยนักวิจัยได้ลงไปสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่ม และชุมชนเพื่อเป็นการศึกษาบริบทโดยทั่วไป

รูปภาพที่ 4 การลงพื้นที่เพื่อศึกษาบริบทของกลุ่ม และชุมชน

ระยะที่ 3 ระยะปฏิบัติการ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาสินค้าและมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม คณะผู้วิจัยดำเนินการ

3.1 สำรวจสินค้าของชุมชนกลุ่มเพาะเห็ด และทำการวิเคราะห์ผลการสำรวจสินค้าของชุมชนกลุ่มเพาะเห็ด บ้านโพธิ์ชัย หมู่ 4 จากการสำรวจพื้นที่บ้านโพธิ์ชัย คณะผู้วิจัยได้ทำการสำรวจสินค้าในชุมชน และได้สอบถามข้อมูลจากชุมชน พบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์ชัยในกลุ่มหมู่ 4 ได้มีการร่วมตัวของกลุ่มแม่บ้าน จำนวน 14 คน ได้ร่วมกันก่อตั้งกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้า นำส่งขายที่ตลาดในราคา กิโลกรัมละ 40 บาท กลุ่มแม่บ้านได้ทำการเพาะเห็ดจำนวน 1800 – 2000 ก้อนในแต่ละรอบ ทำให้กลุ่มแม่บ้านมีเห็ดที่ออกดอกจำนวนมาก พอนำไปขายที่ตลาดก็โดนพ่อค้าคนกลางกดราคา

ส่งผลให้ได้กำไรจากการเพาะปลูกเห็ดนางฟ้าน้อยกว่าที่ควร ทางชุมชนจึงมีความต้องการนำเห็ดนางฟ้ามาเพิ่มมูลค่าให้มากขึ้นกว่าการขายเห็ดสด ลดปัญหาพ่อค้าคนกลางได้ระดับหนึ่ง

รูปภาพที่ 5 สํารวจสินค้าของชุมชนกลุ่มเพาะเห็ด และทำการวิเคราะห์ผลการสํารวจสินค้าของชุมชน

3.2 สรุปผลการสํารวจสินค้าของชุมชนที่มีความเหมาะสมที่จะนำไปสร้างเป็นสินค้าร่วมกับชุมชนบ้านโพธิ์ชัย จากการสํารวจสินค้าของบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม สรุปได้ว่า สินค้าที่ต้องการนำมาทำการเพิ่มมูลค่าสินค้าเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านโพธิ์ชัย คือ เห็ดนางฟ้า

วัตถุประสงค์ที่ 3 ศึกษาการเพิ่มมูลค่าสินค้าของของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม คณะผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.3 นักวิจัยร่วมกับชุมชนประชุมหารือเกี่ยวกับกระบวนการเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย และทำการสรุปผลเกี่ยวกับกระบวนการสร้างการเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย หมู่ 4 ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม สรุปผล เกี่ยวกับกระบวนการสร้างการเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย สรุปได้ว่าชุมชนจะทำการแปรรูปเห็ดนางฟ้าเป็น แหนมเห็ด ลูกชิ้นเห็ด และหมวยเห็ด

รูปภาพที่ 6 นักวิจัยร่วมกับชุมชนประชุมหารือเกี่ยวกับกระบวนการเพิ่มมูลค่าสินค้าและทำการสรุปผลเกี่ยวกับกระบวนการสร้างการเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย

3.4 ทดลองปฏิบัติการ โดยการใช้ที่ค้นพบมาเพิ่มมูลค่าสินค้ากลุ่มพะเห็ดของชุมชนมาใช้กับสินค้าของชุมชน

จากการค้นหากระบวนการการเพิ่มมูลค่า สามารถสรุปผลได้ว่า ชุมชนจะทำการแปรรูปเห็ดนางฟ้าเป็น แหนมเห็ด ลูกชิ้นเห็ด และหมยเห็ด ซึ่งได้มีการลงมือปฏิบัติ โดยมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ในการทำไว้ตามที่ได้ประชุมร่วมกัน โดยได้ใช้วัตถุดิบหลักจากชุมชนเอง คือ เห็ดนางฟ้า ที่ทางชุมชนได้ทำการปลูกไว้ ชุมชนได้นำเห็ดนางฟ้ามาเพื่อเข้าสู่กระบวนการแปรรูปร่วมกับทีมนักวิจัย ซึ่งมีสมาชิกกลุ่มพะเห็ด จำนวน 14 คน รวมกับทีมนักวิจัย จำนวน 3 คน ได้ทดลองการแปรรูปเห็ดนางฟ้า ตามที่ตกลงกัน คือ แหนมเห็ด ลูกชิ้นเห็ด

รูปภาพที่ 7 ทดลองปฏิบัติการ โดยการใช้ที่ค้นพบมาเพิ่มมูลค่าสินค้ากลุ่มพะเห็ดของชุมชนมาใช้กับสินค้าของชุมชน

ทีมวิจัยร่วมกับชุมชนสรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์ และคืนข้อมูลกระบวนการสร้างการเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้าน โปธิชัย ตำบลโปธิชัย อำเภอลำปาง จังหวัดมหาสารคาม

จากกระบวนการทดลองปฏิบัติการโดยการใช้ที่ค้นพบมาเพิ่มมูลค่าสินค้ากลุ่มเพาะเห็ดของชุมชน สิ่งที่ได้มา คือ แหนมเห็ด และลูกชิ้น ที่ได้ บรรจุในถุงพลาสติกใส เพื่อทำการขายในราคาถุงละ 20 บาท บรรจุด้วยแหนมเห็ดจำนวน 4 ชิ้น ถึงใส่ถุงพลาสติกใส พบว่า ยังขาดความสวยงาม ไม่น่าดึงดูด ทางคณะผู้วิจัยได้ ติดต่อ อาจารย์จินานาง สวัสดิ์รัมย์ ในสาขาวิชาศิลปะ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ได้ทำการออกแบบสติ๊กเกอร์เพื่อนำมาติดบรรจุภัณฑ์ เพื่อความสวยงาม และน่าสนใจของสินค้ามากยิ่งขึ้น ผลที่ได้คือ สินค้ามีความน่าเชื่อถือ และสินค้าสามารถจำหน่ายได้ง่าย และตรงตามความต้องการของคนในชุมชน เช่น อบต. และร้านค้าชุมชน

รูปภาพที่ 8 ทีมวิจัยร่วมกับชุมชนสรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์ และคืนข้อมูลกระบวนการสร้างการเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้าน โปธิชัย

5. สรุปผลที่ได้รับ

ข้อ 1 การศึกษาบริบทของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มเพาะเห็ดหมู่ที่ 4 บ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 14 คน โดยมีลักษณะในการดำเนินการคือเป็นการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านที่มีการรวมตัวกันในช่วงที่ว่างจากการทำการเกษตรได้มาปลูกเห็ดเพื่อสร้างรายได้อีกช่องทางหนึ่ง ซึ่งเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเห็นผลสำเร็จของงาน โดยเริ่มก่อตั้งเมื่อ 4-5 ปีก่อน โดยเริ่มจากการปลูกเห็ดฟาง แต่ด้วยอุณหภูมิและสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย ทำให้ได้ผลผลิตน้อยกว่าที่ลงทุน หรือที่เรียกว่าไม่คุ้มทุนนั่นเอง ทางกลุ่มแม่บ้านจึงหันมาเพาะปลูกเห็ดนางฟ้าที่ดูแลง่ายกว่า โดยมีการจัดตารางเวรในการดูแลเห็ด วันละ 2 คน มีหน้าที่รดน้ำดูแล และเก็บเห็ดขาย ทางกลุ่มเพาะเห็ดได้รับเงินทุนจาก อบต.โพธิ์ชัย มาเป็นทุนในการริเริ่ม จนสามารถขายเห็ดนางฟ้าจนเกิดผลกำไร และนำมาปันส่วนให้กับสมาชิก ปีละ 3,000-4,000 บาท ต่อคน นับว่าเป็นอาชีพที่น่าสนใจ

การขายเห็ด ปริมาณการขายแต่ละเดือนไม่เท่ากัน ขายได้มากน้อยขึ้นอยู่กับผู้บริโภค และผลผลิตที่ออกมา ขายเห็ดเดือนแรกได้ประมาณ 8,000 บาท เดือนต่อมาก็ลดลง เพราะเห็ดที่ออกมามีปริมาณน้อยลง ลงทุนครั้งเดียวประมาณ 9,000 บาท ผลิตรอบหนึ่งประมาณ 2,700 ก้อน และรวมเบ็ดเสร็จที่เห็ดไม่มีการติดเชื้อขายตลอดระยะเวลา 5-6 เดือนก็จะมียาได้ 30,000 บาท ระยะเวลาเห็ดที่เราเก็บได้ประมาณ 6 เดือน และเห็ดที่งอกออกมาก็จะน้อยลงไปเรื่อยๆ เริ่มผลิต เดือนกันยายน 2560 ระยะเวลาที่เก็บเห็ดได้ถึงเดือน มีนาคม 2561 มีการพักก้อน (พักก้อนเห็ด คือ ให้เชื้อเห็ดมีความขามมีการหยุดเชื้อเห็ดเข้าไปทำให้มันเย็น) ใช้เวลา 1 เดือนในการพักก้อนเห็ดเดือนกันยายน เพราะหน้าร้อนทำไม่ได้ เชื้อเห็ดต้องมีความชื้นมากที่สุด ถึงเห็ดจะงอกขึ้นมาได้ และต้องมีการขยายโรงเห็ดด้วย เห็ดไม่ชอบ กลิ่นบูหรี่เพราะจะทำให้เห็ดติดเชื้อ การเพาะเห็ด เป็นรายได้เสริมของชุมชน และได้พบปะกัน ทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคีรักใคร่เอ็นดูกัน เกิดความสนุกสนาน ไม่ว่างงาน ด้วย ตลอดระยะเวลา 4 ปี ที่ชุมชนได้ช่วยกันเพาะเห็ดทำให้มีโครงการต่าง ๆ เข้ามาช่วยเหลือมากมาย และได้ทำให้เกิดการแปรรูปในขั้นตอนถัดไป

จากการศึกษาบริบทของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย หมู่ 4 ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกในระดับบุคคล และใช้สนทนากลุ่ม สามารถสรุป สังเคราะห์และวิเคราะห์ ได้ว่าในการลงพื้นที่พูดคุยระหว่างชุมชนและกลุ่มของทีมนักวิจัย จะสังเกตได้ว่า พบปัญหาของสินค้า คือ เห็ดนางฟ้ามีราคาซื้อขายต่ำ หรือการนำไปขายที่ตลาดในจำนวนมากๆกลับโดนพ่อค้าคนกลางในการกดราคาให้กิโลกรัมละ 40 บาท ทำให้สมาชิกกลุ่มเพาะเห็ดมีผลกำไรที่น้อยกว่าที่ควรจะได้ ทางสมาชิกกลุ่มเพาะเห็ดจึงได้เสนอแนวทางในการแก้ปัญหา

ของตนเอง โดยทางกลุ่มนั้นต้องการที่จะเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าของตนเอง โดยใช้วิธีการแปรรูปเห็ดนางฟ้า ให้ได้ราคาที่สูงกว่าการขายเป็นเห็ดดอก ทางประธานกลุ่มก็ได้เสนอว่า ต้องการปลูกเห็ดที่มีความหลากหลายชนิดให้ตรงตามฤดูกาล เช่น เห็ดขอนขาวปลูกในฤดูร้อนจะได้ผลผลิตมาก และราคาดี เป็นการสร้างรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นของสมาชิก ซึ่งทางกลุ่มสมาชิคนั้นเป็นกลุ่มที่มีความสามัคคีในการเพาะเห็ด และให้ความร่วมมือกับนักวิจัยเป็นอย่างดี ส่งผลให้กระบวนการทำงานของโครงการนี้เป็นไปอย่างราบรื่น

ข้อ 2 การศึกษาสินค้าและมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า จากการสำรวจพื้นที่บ้านโพธิ์ชัย คณะผู้วิจัยได้ทำการสำรวจสินค้าในชุมชน และได้สอบถามข้อมูลจากชุมชนบ้านโพธิ์ชัยในกลุ่มหมู่ 4 ได้มีการร่วมตัวของกลุ่มแม่บ้าน จำนวน 14 คน ได้ร่วมกันก่อตั้งกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้า นำส่งขายที่ตลาดในราคา กิโลกรัมละ 40 บาท กลุ่มแม่บ้านได้ทำการเพาะเห็ดจำนวน 1800 – 2000 ก้อนในแต่ละรอบ ทำให้กลุ่มแม่บ้านมีเห็ดที่ออกดอกจำนวนมาก พอนำไปขายที่ตลาดก็โดนพ่อค้าคนกลางกดราคา ส่งผลให้ได้กำไรจากการเพาะปลูกเห็ดนางฟ้า น้อยกว่าที่ควร ทางชุมชนจึงมีความต้องการนำเห็ดนางฟ้ามาเพิ่มมูลค่าให้มากขึ้นกว่าการขายเห็ดสด ลดปัญหาพ่อค้าคนกลางได้ระดับหนึ่ง

จากการสำรวจสินค้าของบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม สรุปได้ว่า สินค้าที่ต้องการนำมาทำการเพิ่มมูลค่าสินค้าเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านโพธิ์ชัย คือ เห็ดนางฟ้า

ข้อ 3 ศึกษาการเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า จากการสำรวจสินค้าของชุมชนกลุ่มเพาะเห็ด สรุปได้ว่า สินค้าที่ต้องการนำมาทำการเพิ่มมูลค่าสินค้าเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านโพธิ์ชัย คือ เห็ดนางฟ้า

จากกระบวนการ ดังกล่าว ทีมนักวิจัยได้ประชุมกับชุมชนเพื่อหาแนวทางในการค้นหากระบวนการเพิ่มมูลค่าสินค้าร่วมกัน โดยใช้วิธีการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านว่าต้องการเพิ่มมูลค่าของเห็ดนางฟ้าในรูปแบบใดบ้าง โดยมีการแสดงความคิดเห็น ดังต่อไปนี้

- ประธานกลุ่ม ได้เสนอว่า อยากให้มีการแปรรูปเห็ดนางฟ้า ให้สามารถเก็บรักษาได้นาน และสามารถรับประทานได้หลายกลุ่มลูกค้า

- สมาชิกได้เสนอการแปรรูปเห็ดนางฟ้า ดังต่อไปนี้ แหนมเห็ด ลูกชิ้นเห็ด เห็ดสวรรค์ เห็ดทอดสมุนไพร หมูยอเห็ด

- จากการเสนอมาหลายอย่างทางทีมวิจัยและชุมชน ร่วมกันหาข้อดีและข้อเสียของการแปรรูปแต่ละชนิด พบว่า เห็ดสวรรค์และเห็ดทอดสมุนไพรไม่สามารถเก็บความกรอบไว้ได้นาน

ต้องทอดแล้วขายทันที ซึ่งไม่เหมาะกับกลุ่มแม่บ้าน เนื่องจากไม่มีเวลาว่างมาขายเห็ดสวรรค์ตลอดเวลา

- ในส่วนของการแปรรูปที่ชุมชนเห็นตรงกันว่า สามารถร่วมกันทำได้และเป็นมติของกลุ่มแม่บ้านเพาะเห็ดคือ การทำลูกชิ้น การทำหมวย และการทำแหนมเห็ด ซึ่งสามารถเก็บรักษาไว้หรือสามารถเก็บไว้ทานได้นาน สามารถทำแล้วนำมาขายได้ตามร้านค้า และตามเทศกาลที่ทางจังหวัดจัดกิจกรรมขึ้นมา

สรุปผล เกี่ยวกับกระบวนการสร้างการเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย สรุปได้ว่า ชุมชนจะทำการแปรรูปเห็ดนางฟ้าเป็น แหนมเห็ด ลูกชิ้นเห็ด และหมวยเห็ด ซึ่งได้มีการลงมือปฏิบัติ โดยมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ในการทำไว้ตามที่ได้ประชุมร่วมกัน โดยได้ใช้วัตถุดิบหลักจากชุมชนเอง คือ เห็ดนางฟ้า ที่ทางชุมชนได้ทำการปลูกไว้ ชุมชนได้นำเห็ดนางฟ้ามาเพื่อเข้าสู่กระบวนการแปรรูป ร่วมกับทีมนักวิจัย ซึ่งมีสมาชิกกลุ่มเพาะเห็ด จำนวน 14 คน ร่วมกับทีมนักวิจัยจำนวน 3 คน ได้ทดลองการแปรรูปเห็ดนางฟ้า ตามที่ตกลงกัน คือ แหนมเห็ด ลูกชิ้นเห็ด จากกระบวนการทดลองปฏิบัติการ โดยการใช้ที่ค้นพบมาเพิ่มมูลค่าสินค้ากลุ่มเพาะเห็ดของชุมชน สิ่งที่ได้มา คือ แหนมเห็ด และลูกชิ้น ที่ได้ บรรจุในถุงพลาสติกใส เพื่อทำการขายในราคาถุงละ 20 บาท บรรจุด้วยแหนมเห็ดจำนวน 4 ชิ้น ถึงใส่ถุงพลาสติกใส พบว่า ยังขาดความสวยงาม ไม่น่าดึงดูด ทางคณะผู้วิจัยได้ ติดต่อ อาจารย์ชินานาง ในสาขาวิชาศิลปะ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ได้ทำการออกแบบสติ๊กเกอร์เพื่อนำมาติดบรรจุภัณฑ์ เพื่อความสวยงามและน่าสนใจของสินค้ามากยิ่งขึ้น ผลที่ได้คือ สินค้ามีความน่าเชื่อถือ และสินค้าสามารถจำหน่ายได้ง่าย และตรงตามความต้องการของคนในชุมชน เช่น อบต. และร้านค้าชุมชน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กลุ่มเพาะเห็ดบ้านโพธิ์ชัย ควรนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากการไปลงมือปฏิบัติจริงนำไปถ่ายทอดสู่กลุ่มอื่นๆ ที่สนใจ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ร่วมกันสร้างจุดแข็งให้กับชุมชน และสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้มากขึ้น

1.2 หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ด้านการทางการพัฒนาศักยภาพ ทักษะด้านการประกอบอาชีพของกลุ่มชุมชน โดยควรสนับสนุนให้มีเครือข่ายชุมชนเพื่อการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการพัฒนาของชุมชน ตลอดจนถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ชุมชนอื่น ๆ ได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้ข้อค้นพบใหม่ ๆ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เป็นการพัฒนาชุมชน และสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาต่อยอดจากการทำวิจัยครั้งนี้ เช่น การเพิ่มมูลค่าของผลผลิตที่ชุมชนมีให้ มีมูลค่าที่สูงขึ้น การแก้ปัญหาสินค้าของชุมชนที่มีมากจนเกินไป การสร้างจุดแข็งให้กับสินค้าของชุมชน ผู้ที่สนใจสามารถวิจัยเรื่องนี้สามารถเป็นแนวทางในการทำวิจัยเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าสินค้าของชุมชนได้

รายการอ้างอิง

- จิวรรณ จันทลาและคณะ. (2554). การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.
- ชมธิดา ชื่นนิยม. (2553). ศึกษาการเพิ่มมูลค่าของซังข้าวโพดโดยการทำเป็นเชื้อเพลิงอัดแท่ง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, ภาควิชาวิศวกรรมเคมี คณะวิศวกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ญาฎา ธนเศรษฐี. (2553). การศึกษาเรื่องการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนวรรณ แสงสุวรรณ และคณะ. (2545). การจัดการการตลาด. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : เอ็กเปอร์เน็ท.
- ปิยาภรณ์ คำยิ่งยง. (2558). การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุเหลือใช้ ผู้ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมกรณีศึกษา : ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากเศษไม้. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต(การจัดการสาระและการสร้างมูลค่า). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พิสมัย อวาทกุลพานิชย์ และคนธาภรณ์เมียร์แมน. (2555). การเพิ่มมูลค่าและเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ล้านนาด้วยการออกแบบโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนา. รายงานการวิจัย คณะจิตรศิลป์. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รัชณี เจริญ และคณะ.(2559).การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้โดนใจผู้บริโภค.ภาควิชาพัฒนาผลิตภัณฑ์ คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [http : //www2.rdi.ku.ac.th/kasresearch52/03-foods/ratchanee/food_00.html](http://www2.rdi.ku.ac.th/kasresearch52/03-foods/ratchanee/food_00.html). (สืบ ค ้น เมื่ อ วันที่ 17 ธันวาคม 2559).

- ลักษณะพร วิจารณ์พิทักษ์กุล.(2555).การสร้างมูลค่าเพิ่มการทอเสื่ออกกเพื่อเศรษฐกิจของชุมชนตำบล
กระทุ่มแพ้ว อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี.วารสารศึกษาศาสตร์ . เดือนตุลาคม
2555-มกราคม 2556. 24(1) : 49-51.
- วารุณี สุนทรเจริญนนท์. (2557). สร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการสร้างสรรค์ไม่ยากอย่างที่คิด.
(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก://www.amexteam.com/ resources/ helper/editor/upload/
knowledge/1/01_.pdf. (สืบค้นเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2559).
- วีรวิช มาฆะศิริรานนท์.(2542). คัมภีร์บริหารองค์การเรียนรู้สู่ TQM. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : เอ็กซ
เปอร์เน็ท.
- ศจี สุวรรณศรี. (2551). เอกสารประกอบการสอน เรื่อง หลักการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการประเมิน
คุณภาพทางประสาทสัมผัส. ภาควิชาอุตสาหกรรมการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม . พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). กลยุทธ์การตลาดและการบริหารการตลาด.
กรุงเทพฯ: ชีระศิลป์ และไซเท็กซ์.
- สาโรจน์ แก้วประสม. (2546). แนวทางในการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าประเภทกะหล่ำปลี
ของจังหวัดเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ สำนักวิชาการ
จัดการ. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- สุพาดา สิริกุดตา. (2557). “แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มของแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์
ท่องเที่ยวของจังหวัดสิงห์บุรีประเทศไทย.”วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ฉบับเดือนมกราคม-ธันวาคม 2557. 17 : 215-230.
- องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ชัย. (2560). โปรแกรมการพัฒนาระบบข้อมูลตำบล (Thailand
Community Network Appraisal Program : TCNAP) ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอ
วาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม : กระทรวงมหาดไทย.
- _____. (2560). คู่มือการพัฒนาทักษะการวิจัยชุมชนด้วยการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนาแบบ
เร่งด่วน (Rapid Ethnographic Community Assessment Process : RECAP)
ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม : กระทรวงมหาดไทย.
- อาจารย์ คำทูล. (2555). ผลของกระบวนการจัดฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อ
ความสามารถในการเพิ่มมูลค่าสินค้าท้องถิ่นของผู้ประกอบการชุมชน. วิทยานิพนธ์
หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ
มหาวิทยาลัย

อมรรัตน์ อนันต์วราพงษ์ และคณะ. (2557). “รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบางหัวเสือ จังหวัดสมุทรปราการ ตามแนวคิดพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง.” วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. 1(2) : 126-151.

เอี่ยมพร เขียรหิรัญ. (2552). รูปแบบการจัดการเชิงกลยุทธ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อย (SMEs) ฝ้ายคลุมผสมสตรีมุสลิม และหมวกกะปิเยาะห์ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส บนฐานแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

อำนาจ ศรีเทพ.(2551). ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตรใน อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Fuller,G.W. (1994). **New Product Development from Concept to Marketplace.** CRC Press,Inc. USA: Boca Raton, Florida. Pp.1-23.

Heizer, J. H. & Render, B. (1998). **Principles of Operations Management.** (3rd ed.). New Jersey: Prentice Hall.